

ב. המקרים, שבהם נשתמרה התנועה הקצרה בהתאם לערבית הקלאסית, מוש-
פעים כנראה ממנה, והשווה §102ב.

a. אחרי «לם»¹⁴: סדור רסיג¹⁵ עב, 7 (בקשה) «לם יבק». שנו, 9 «כאן לם י-
צלהא». טכסטס א 135, 4 «לם אצנו». רא'ז' כב 203, 9 «לם יצל תלך אלצלאה
ויבכ(!) דלך אלבכא» (אך שם, 2מ «לם יגרי»). חבור 98, 7; 99, 7; 119, 4; 123, 10;
2, 157, 5 (ו) «לם יבק». 6, 120, 6 «פלם ימץ». 12, 182, 12 «ולם תרה». תה'ג אסף 201,
18. תה'ג הרכבי 70, 5. 15, 249, 15. ג'קר מהד'ח יט 388, 25. ציין ז 145, 30.
רמב"ם §53ב. אברהם 88, 20. 1, 103, 1. ג' 42, 16.

b. בצווי רשמתי רק «אמץ» חבור 10, 46; 9, 47; 8, 51; 10, 102. «תעאל»¹⁷
פרק טו; 4, נה; 1, גווי קדם ד 83, 6; 13 לעומת זה משקף צורה חיה בדיבור עם
ā בסופה¹⁸ (השווה למשל שפירו, ערך «גא») או ללא תנועה (השווה למשל באור 37).
ושמא הרשפע «אמץ» ממנו לפחות בכתיב, שהרי שתי הצורות באות רצופות חבור
1, 102. «תעאל אמץ ביעני(!)»¹⁹.

c. ג'דירים עוד יותר מקרים אחרים: ג'קר מהד'ח לג 17, 190 «פלנחץ». כפאיה
ב 252, 21 «לא תגר' אל תרוץ»²⁰.

ג. המקרים, בהם באה תנועה קצרה בניגוד לערבית הקלאסית, הם כפי הנראה
תיקוני יתר²¹: סדור רסיג לט, 12 «ואלאמאם ימל» (כך כ'י א; יתר כה'י «ימלי», וכן
גם א'י צת, 8; והשווה שם 78). בבקשה: עא, 19 «ותרץ», ובדומה עב, 1. עח, 4 «ותנף».
חבור 64, 10 «אמץ ואסתפתיה(!)» 'אלך ואשאלה'. 1, 155 «אריד מן אלמלך אן

14. גם העובדה, שיחסית מרובות צורות בתנועה קצרה אחרי «לם», מצביעה כוון השפעת הערבית הקלאסית, והשווה §102ב.

15. צורות אלו נדירות בסדור רסיג, לא מצאתי אלא אח המקרים הרשומים פה.

16. בגלל המעבר ל'א < ל'י (§98) שייכים לכאן גם תה'ג הרכבי 188, 14 «לם יכט»; ג'קר טז 296, 1 «לם
אקר» (ר' שם 772); סדור רסיג קמה, 14 (ש'ג) «פלימל».

17. לעומת «תעאלא» בראשית יה; 11, כנראה כתיב איטימולוגי.

18. מאחר ש«תעאל» משמש באופן מיטאפלאסטי כצווי במערכת של «גא (אנא)» ומאחר שבפרעל עומד אינו
מתחבר עם כינויים, הרי לא היתה כל צורה שיכלה להזכיר לדובר, שנגזר משרש ל'י, וה' ā הסיפית
נחשבת גם מבחינה פונימאטית לקצרה, ומכאן הכתיב ללא תנועה ארוכה בסוף.

19. אין נראה, שהטכסטס שלנו משקפים בדרך כלל צווי ללא תנועה. כפי שהוא מצוי בלהגים בדוויים,
ר' זו'צין 171, רודוקנקיס 186, לגדברג, דת'ינא 323, והשווה גם ברוק' א 623.

20. טכסטס א 164, 6 «ולא יכלהא», קרא: «יכליהא».

21. אין נראה, שאמנם רווחו גם צורות בתנועה קצרה או ללא תנועה סופית, כפי שמובאים ברוק' א 620,
הע' 1, רייט ב 384, זו'צין 167; השווה בערבית בינונית של נוצרים גראף 21, רימר 35. צורת עבר בתנועה
קצרה נמצאת תה'ג הרכבי 52, 1 «אבקך אללה»; אולי נתקצרה התנועה בגלל ההברה הסגורה (abqak,
> 'abqāk), השווה §63.

יאמר מן רדני אלי מוצעי וינאד. תהיג הרכבי 9,250 «אן כאן יבק»²². רמב"ם §53.
אברהם 94,5 מ «פי אלמסאלה אלתי יאת דכרהא».

112§. המקור של בניין שני יוצר על משקל «תפעיה» (ב"י) דגושה²³: תרביץ
כה 19,325 «תסמייתהא». תהיג אסף 14,204 «תסמייתהא». פרידלנדר, מלון 17, הע'
4 «תגריה». כפאיה ב 21,228 «תהייה» (ל"א < ל"י; אך שמא = «תהייה».)
113§. א. ה"מ של בינוני פועל קל עשויה להיות מונעת ב'צמה»²⁴: חבור 9,20
«אחואלך ענד אלבארי מרציה(ו)», ובדומה 1,107, 12,82 «מסביין(ו)» 'שבויים'.
כפאיה ב 6,78 «פי אחד אלמנהיאת(ו) אלמנה(ו) ענהא». 21,254 «משוי». 15,272
«מרציה». פרק כו, 1; כח, 22 «מוגשי».

ב. רשמתי מקרה אחד של בינוני פועל בבניין גזר ב' כפולה: חבור 2,107
«מסתויה(ו)». נראה, שצורות אלו הנהו בקש לבינוני פועל הפותח ב-*mu* והדומה
אפוא לבינוני פועל של בניין רביעי, ע"י א²⁵.

114§. בינוני פועל וכן מקורות ושמות, המסתיימים בערבית קלאסית ב *ijun>in*,
מסתיימים בערבית יהודית לרוב ב-*i*²⁶; למשל: סדור רס"ג כ, 20 «מעאני».
פג, 21 «באקי». שס, 20 «תאני». ג'קר מהדו"ח לג 14,202 «מאצי». רא"ז פב 328
8 «סאעי». רא"ז כב 22,204 «מתעדי». חבור 10,70 «תאצי». רמב"ם §54. אברהם
8,29 «אסאמי». 3,34 «תעדי». וכו' וכו'.

115§. במקרים מעטים בלבד אין ב' בסוף שמות אלו בהתאם לערבית הקלאסית.
אפשר לפקפק, אם לפנינו השפעת הערבית הקלאסית או רישומן של צורות חיות,
שנסתיימו בדיבור ללא תנועה²⁷. הדוגמאות: ג'קר מהדו"ח לג 11,184 «מאץ». סדור
רס"ג כט, 6 (ש"נ) «קאר» (> «קארי» > «קארי» [98§]). טכסטס א 18,245 «גאל».
מאן 7,291 «באק». רמב"ם §55. אברהם 11,86 «גאר». 7,99 «מתסאו». פרק
עד, 22 «וגאר».

116§. גם באותם המקרים המעטים, שבהם אין בסוף שמות אלו ב' בניגוד
לערבית הקלאסית, אפשר לפקפק, אם לפנינו תיקון יתר או רישומן של צורות חיות,

22. אך שם, 13 «ואן כאן ליס יבקא».

23. השווה למשל ברוק' א 92; 620, הע' 4.

24. בהשפעת הבניין הרביעי, ע"י ברוק' א 623, המצטט רימר 44.

25. על הסבר אחר לתופעה זו — ע"י ברוק' א 92; אף הקשם של שמות התואר המרובים, המסתיימים ב'.

(«נסבה»), עשוי היה להשפיע, וייתכן שכמה גורמים פעלו יחד.

26. השווה בשירה הקלאסית רייט ב 370, Birkeland, Altarabische Pausalformen 70, בערבית
בינונית מילר 894, חתי 94, הע' 248, של מתרגמים גלין XXII, של נוצרים גראף 8, של יהודים
סדור רס"ג 24§, מאנאט XV, אסלאמיקא 564, עלי 66/7, המביא שם הע' 275 ספרות נוספת, תרביץ
כה 306.

27. ע"י בערבית קלאסית רייט א 10, הע'; ב 370; 383, והשווה גם ברוק' א 620, הע' 2, פולרט 167, נבטיש

111, הע' 5, פליישר א 145/6, Birkeland, Altarabische Pausalformen 68 ואילך; 77.

שנסתיימו בדיבור ללא תנועה; אולם האפשרות השניה מסתברת בדרך כלל יותר (ר' 118). הדוגמאות: סדור רס"ג עז, 7 (בקשה) «ומן ואד»²⁸ נעימך תסקיהם». כט, 6 «קאר קרית שמע» (ש"ג). שנט, 9; שם, 4; 8; 10; 20; 22; 23; 25 «אלקאר» = «אלקארי» = «אלקאר'». תרביץ כח 4, 353, מ' «אלמואס» סכיני הגילוח. מארכם פד, 16 «ראיהא אלעאל». סיני תשי"ג רלב, 47 «בין אידנא» 'לפנינו'. רמב"ם 55§, סוף. פרק כו, 3 «ואלגוואר»³⁰ 'זהשפחות'. השווה גם 142§.

117§. ריבוי שלם זכר של שמות, המסתיימים לפי 114§ ב־י, מסתיים בח־וֹי, כנראה בהשפעת היחיד³¹, כגון: סדור רס"ג ד, 9 «אלמצליין». חבור 5, 69 «מאצין»³². תה"ג הרכבי 57, 21; 238, 24 «אלמפתחין». 187, 15; 22 «אלבאקין»; וכן אברהם 161, 22; ציין יז 138, 9. ג-ו 116, 9 «באכין». 156, 11 «דאעין»³². רמב"ם 56§. פרק קו, 15 «אלעאצין». יהושע פז, 10 «הם באקין»³². מקורות 175, 8 «אלמתחרין».

118§. הבינוניים הסבילים של הבינוניים הנגזרים, וכן השמות המסתיימים בא' מקצורה (ב'פתחה' או ב'פתחתאן') בערבית הקלאסית, יוצרים זוגי בסיום ājēn, ריבוי שלם זכר בסיום תֹנֶה וריבוי שלם נקבה בסיום ājāt³³: סדור רסג צג, 5 * «למענאין» 'לשני מובנים', ועי' רמב"ם 57§. חבור 76, 11 «אלמסמאין»³⁴. ג-ו 198, 14; 200, 25 «אלמסמאין»³⁵. עלי 150, 6 «אלמלנאין» (ל"א < ל"י לפי 98§). רמב"ם קיב 8 «אדאיתא».

28. השווה גֶאמַע אֶלֶלֶפֶט א CXLVII, הע' 187 (עם ספרות נוספת) וכן כפאיה ב 404, 7 «ואד מא» 'נחל מים', אך ש"ג «ואד מן אלמא» (115§).

29. השווה גֶאמַע אֶלֶלֶפֶט שם. — סדור רס"ג ז, 15 «אלגוואל» אולי אינו אלא קיצור של «אלגוואלית», ר' חבר, 1.

30. מלה זו על כל פנים משקפת כפי הנראה צורה חיה ללא תנועה סופית, השווה מילר 895, רמב"ם רלד 12, וכן אגרות הרמב"ם 71, 3, בו חורזים «אחראר» (שם, 2) «גוואר». — השווה בלוג של טוניס ובערבית יהודית מודרנית נבט"ש 111, הע' 5, המביא את הריבוי «אגוואר». — לעומת זה תיקון יתר לפנינו במקרה של כתיבת תנוין רמב"ם קי 5 «תעדי אלמנכר תעד (!) עטים» 'המגנה עבר עבירה גדולה'. 31. השווה בערבית בינונית מילר 895, לנדברג, אסאמה 14, של נוצרים פליישר 385, של יהודים סדור רס"ג 24§, אמאנאט XV, אברהם 25§, בומן החדש חבשוש 25§. — הסיום «קלאסי» «-ין» נמצא למשל ב'ק"ר מודר"ח יט 387, 18 «מתסאין».

32. * הסיום «-ין» הוא צורת כלאים, השונה הן מן הערבית הקלאסית (סיום «-ון») והן מן הערבית הבינונית (סיום «-יין»), והשווה פליישר 658. אך שמא יש לגרוס ב"ג-ו «דאעין», והשווה לפני כן «מתחשין». 33. נראה, שאמנם בוטאה ā ארוכה, השווה למשל אלח'ה 79; 152, ואין לפנינו כתיב מלא (בהשפעת היחיד ואולי גם לפי הקשם של שמות משורש ל"א < ל"י) של ā קצרה (כפי שהיא נמצאת למשל וילמור § 728, 678); אך השווה הע' 35. והשווה בערבית יהודית אמאנאט XV.

34. * לפנינו צורת כלאים, כי הסיום בערבית קלאסית הוא «-ין», בערבית בינונית «-אין». 35. «-אין» במקום «-אין» נראה כתיב מיוחד, שמא מפני שכותב זה ביטא כאן א קצרה (השווה הע' 33), מעין תֹנֶה², כ'שוא' מציין את הגה המעבר?